

Obraćanje visokoga predstavnika Valentina Inzka povodom obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta

Vrijedi izgovorena riječ.

Židovska općina, Sarajevo, 26. siječnja 2018. godine

Građane štiti zakon

Dame i gospodo,

Postoje dva načina da se odgovori na orkestrirane i opasne napade na građanske vrijednosti utemeljene na ljudskoj pristojnosti i inkluzivnosti. Jedan je apstraktan, drugi je praktičan.

Apstraktan odgovor je artikuliranje uvjerljivih argumenata koji govore u prilog koncenzusu i suradnji.

Ovo je važno iz razloga što je barbarizam koji je doveo do holokausta, barbarizam koji je donio nevolje različitim društvima od početka ljudske povijesti, barbarizam kojem je i ova zemlja svjedočila tijekom devedesetih – taj barbarizam je započeo riječima.

A kada se radi o prvoj reakciji, takvom barbarizmu se treba usprotiviti riječima.

Oni koji se koriste prikladnim općim pojmovima – koji svoju političku retoriku temelje na predrasudama i nesigurnosti – njima se mora proturječiti. Njihove tvrdnje moraju se osporavati protuargumentima kojima se jasno iznosi moć koju

ima tolerancija i snaga koja izvire iz različitosti.

Druga vrsta odgovora je praktične prirode.

Zakoni se donose kako bi se osigurala prava građana i ograničila svaka tendencija moćnih da krađu, lažu ili zastrašuju.

Lideri koji rade samo u vlastitom interesu uvijek će pokušati zaobići zakon – oni će ocrniti pravosudni sustav. Nažalost, u Bosni i Hercegovini postoji tradicija koja seže u vrijeme prije rata i koja podržava ciničan stav da se zakon uvijek može prevariti ili potkupiti.

Taj stav mora se promijeniti.

Engleski humanist Thomas More, veliki prijatelj Erasmusa, bio je – dok nije pao u nemilost – najbliži savjetnik Henrija VIII. Ali, kada je došlo do toga da mora birati između kralja i zakona, argument koji je dao More bio je jasan: “Ako se riješite svih zakona, a vrug dođe da vas traži – gdje ćete se skriti?”

Građani Bosne i Hercegovine bili su tijekom proteklih stotinjak godina primorani prečesto razmišljati o ovom pitanju, i u tom smislu, ne trebam posebno naglašavati specifično iskustvo Židovske zajednice koja je preživjela bol i progon u jednom općem kolapsu morala i zakona.

No, čini se kao da jednostavno ne možemo izvući pouke iz prošlosti – javni diskurs i dalje “prljaju” štetne pretpostavke koje se odnose na moćnike, jer i dalje postoji uvjerenje da moćnici mogu raditi što žele, mogu koristiti poluge šovinizma i etničkog nepovjerenja, a da za to ne snose nikakve pravne posljedice.

To će se promijeniti kada građani odluče da se mora promijeniti.

Nadam se da će građani uskoro donijeti takvu odluku.

Uvjeran sam da hoće, jer znam da u ovom društvu ima pravednosti.

Da, ima onih koji će činiti zlo i onih koji će stajati po strani kada se čini zlo.

Ali, ima i mnogo drugih koji znaju razliku između dobra i zla – građana koji jasno i nepokolebljivo u svojim susjedima i sunarodnjacima ne vide samo oznaku i etiketu nego ljudsko biće.

Postoje ljudi koji razumiju i cijene dostojanstvo svakoga građanina i koji razumiju da to dostojanstvo može i mora zaštititi vladavina prava.

Sredinom prošloga stoljeća, moja zemlja je bila pod vlašću ljudi koji su pobrkali pojmove šovinizma i patriotizma i koji su smatrali da je zakon instrument za postizanje političkih ciljeva. Znamo zločine koje su počinili ti ljudi.

Prijetnju građanima Bosne i Hercegovine danas predstavljaju oni koji brkaju netoleranciju sa snagom, a uvjerenja s inteligencijom.

Na ovu prijetnju mora se odgovoriti.

Naš zadatak je raditi zajedno s onima koji grade suvereno demokratsko i inkluzivno društvo potpuno integrirano u europsku obitelj, da bi dobro pobijedilo. A ja sam uvjeren da hoće.

Hvala vam.